

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών»

COM(2014) 64 final

(2014/C 424/08)

Εισηγητής: ο κ. Antonio POLICA

Στις 7 Μαρτίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών

COM(2014) 64 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Μαΐου 2014.

Κατά την 499^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 4ης και 5ης Ιουνίου 2014 (συνεδρίαση της 5ης Ιουνίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 167 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η έντονη αύξηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών που σημειώθηκε, αποτελεί μια νέα απειλή για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο, σε επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας αλλά και σε επίπεδο των αυτοχθόνων ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με τη χάραξη μιας σφαιρικής και συντονισμένης στρατηγικής προκειμένου να καταπολεμηθεί αποτελεσματικότερα αυτό το έγκλημα.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η στρατηγική θα πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό, στην ενίσχυση και στον συντονισμό των ήδη υφιστάμενων διεθνών συμφωνιών (ιδίως της CITES⁽¹⁾), νόμων, κανονισμών, πολιτικών και εργαλείων εφαρμογής, με την ευρύτερη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων τομέων –προστασία του περιβάλλοντος, τελωνειακός έλεγχος, δικαστικό σύστημα, καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος κ.λπ.– και την αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ των χωρών προέλευσης, διαμετακόμισης και προορισμού των άγριων ειδών.

1.3 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ενίσχυση του συντονισμού μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο αν υποστηρίζεται από ένα κατάλληλο και ενιαίο σύστημα κατάρτισης και ενημέρωσης όλων των αρχών της ΕΕ και των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θεμελιώδη τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική την ενεργό και συνειδητή συμμετοχή των καταναλωτών και του ιδιωτικού τομέα, υποστηρίζοντας τη θέσπιση ενός συστήματος επίσημης και ιχνηλασιμότητας.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να δοθούν στους πολίτες των τρίτων χωρών που ασχολούνται με αυτό το εμπόριο νέες και καλύτερες ευκαιρίες για ανάπτυξη και βιώσιμη απασχόληση.

1.6 Η παράνομη εμπορία των άγριων ειδών προσελκύει το ενδιαφέρον του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος λόγω της υψηλής κερδοφορίας και του χαμηλού κινδύνου επιβολής κυρώσεων. Από άποψη προσδοκώμενου κέρδους, αυτό το είδος εγκλήματος είναι συγκρίσιμο με την εμπορία ανθρώπων και τη διακίνηση όπλων και ναρκωτικών, αλλά οι πόροι που διατίθενται και η προτεραιότητα που αποδίδεται στην καταπολέμησή του είναι σημαντικά χαμηλότεροι. Επιπροσθέτως, το σύστημα των κυρώσεων είναι ανομοιόμορφο ακόμη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πράγμα που ενθαρρύνει τη μεταφορά των δραστηριοτήτων του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος σε χώρες με λιγότερο αυστηρές ποινές ή λιγότερο αποτελεσματική δράση των αρμόδιων υπηρεσιών.

1.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει συνεπώς την ανάγκη να συμπεριληφθεί η εμπορία άγριων ειδών μεταξύ των εγκλημάτων που εμπίπτουν στα μέτρα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διαφθοράς, και ζητεί τη θέσπιση αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων, όπως π.χ. τη θέσπιση μέγιστης ποινής κάθειρξης τουλάχιστον τεσσάρων ετών.

(¹) Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξάλειψη Άγριων Ειδών Πανίδας και Χλωρίδας (1973).

2. Εισαγωγή

2.1 Πλαίσιο εργασίας: στοιχεία σχετικά με την παράνομη εμπορία άγριων ειδών

2.1.1 Η παράνομη εμπορία άγριων ειδών είναι μια από τις σοβαρότερες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, μαζί με την εμπορία ανθρώπων και τη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων ⁽²⁾.

2.1.2 Το 2013, η λαθροθηρία σημείωσε μεγάλη αύξηση υπονομεύοντας τη συντελούμενη εδώ και τρεις δεκαετίες αναπαραγωγή των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση, όπως οι ελέφαντες, οι τίγρεις και οι ρινόκεροι και συνιστά σοβαρή απειλή για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αειφόρο ανάπτυξη.

2.1.3 Η παράνομη υλοτομία αντιστοιχεί περίπου στο 30 % του παγκόσμιου εμπορίου ξυλείας και συμβάλλει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % στην αποψίλωση τροπικών δασών της κεντρικής Αφρικής, του Αμαζονίου και της νοτιοανατολικής Ασίας, στερώντας από τους αυτόχθονες πληθυσμούς σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης.

2.1.4 Η παράνομη αλιεία εκτιμάται ότι ισούται με το 19 % της αναφερόμενης αξίας των αλιευμάτων.

2.1.5 Η αύξηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών οφείλεται στην αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα άγριων ειδών, ιδίως σε ορισμένες ασιατικές χώρες (π.χ. Κίνα, Βιετνάμ), όπως το ελεφαντόδοντο, τα κέρατα του ρινόκερου, τα οστά τίγρεως.

2.1.6 Η ΕΕ αποτελεί σημαντική αγορά προορισμού παράνομων προϊόντων άγριων ειδών ⁽³⁾, καθώς και σημαντικό κόμβο παράνομης εμπορίας ειδών που προέρχονται από την Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Ασία.

2.2 Άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις από την παράνομη εμπορία άγριων ειδών

2.2.1 Η παράνομη εμπορία άγριας πανίδας και χλωρίδας αποτελεί σημαντική αιτία απώλειας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο: κάθε χρόνο εκατοντάδες εκατομμύρια σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας απομακρύνονται από το φυσικό τους περιβάλλον και πωλούνται στην παράνομη αγορά.

2.2.2 Η παράνομη υλοτομία ευθύνεται για την αποψίλωση των δασών των πιο σημαντικών δασικών περιοχών του πλανήτη, την απώλεια της βιοποικιλότητας, την αύξηση του φαινομένου του θερμοκηπίου, τις συγκρούσεις που ξεσπούν για τον έλεγχο εδαφών και πόρων και την οικονομική αποδυνάμωση των αυτοχθόνων κοινοτήτων.

2.2.3 Η παράνομη αλιεία μειώνει τα ιχθυοπothέματα, καταστρέφει τους θαλάσσιους οικοτόπους, στρεβλώνει τον ανταγωνισμό και υπονομεύει τις παράκτιες κοινότητες, ιδίως των αναπτυσσόμενων χωρών.

2.2.4 Ο κίνδυνος εξαφάνισης των άγριων ειδών εντείνεται και από άλλους παράγοντες όπως η μη βιώσιμη διαχείριση της γης, η κλιματική αλλαγή, η υπερεκμετάλλευση των φαρμακευτικών φυτών και ο εντατικός τουρισμός, ιδίως ο «κυνηγετικός» και ο «ληστρικός».

2.2.5 Από την παγκοσμιοποιημένη κατανάλωση απορρέει ο κίνδυνος άσκησης ισχυρών περιβαλλοντικών πιέσεων στη βιοποικιλότητα με αποτέλεσμα την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και τη μείωση της αντοχής των γηγενών ειδών ⁽⁴⁾.

2.2.6 Η παράνομη εμπορία άγριων ειδών συνιστά απειλή για τη δημόσια υγεία και για τα γηγενή είδη χλωρίδας και πανίδας. Τα είδη ζώων που διακινούνται παράνομα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν πιστοποιηθεί από τις αρμόδιες κτηνιατρικές υπηρεσίες, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην εξάπλωση ασθενειών ιδιαίτερα στα ζώα εκτροφής. Η παράκαμψη των ενδεδειγμένων φυτοϋγειονομικών ελέγχων εκθέτει τα αυτόχθονα φυτικά είδη, καλλιεργημένα και άγρια, σε σημαντικό κίνδυνο μόλυνσης από νέους παθογόνους οργανισμούς. Εξάλλου, εκτιμάται ότι το 75 % των νέων μολυσματικών ασθενειών προέρχεται από ζώα και κυρίως από άγρια είδη ζώων. Η παράνομη εμπορία των ειδών αυτών αυξάνει τον κίνδυνο παγκόσμιων επιδημιών, όπως ο ιός της γρίπης των πουλερικών H5N1 και το σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο-SARS ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Ψήφισμα που εγκρίθηκε από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του εγκλήματος και την ποινική δικαιοσύνη και στη συνέχεια από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών

⁽³⁾ Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε αύξηση της παράνομης διακίνησης ορισμένων σπάνιων ειδών, όπως πιτνά, κοράλλια, ιχθύες και χελώνες, ακόμη και στο εσωτερικό της ΕΕ.

⁽⁴⁾ Για παράδειγμα, η αυξημένη ζήτηση για κασμίρ στην Ασία έχει οδηγήσει στην αύξηση της εκτροφής οικόσιτων ζώων και στον αφανισμό των άγριων φυτοφάγων ζώων (αντιλόπες, άγρια αλόγα, όνοι) από τη βάση της διατροφικής αλυσίδας των μεγάλων γηγενών αρπακτικών ζώων (π. χ. λύκος, λεοπάρδαλη των χιονών) σε σημαντικές για τα συγκεκριμένα είδη περιοχές της γης. Μελέτη με τίτλο «Globalization of the Cashmere Market and the Decline of Large Mammals in Central Asia», που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Conservation Biology*.

⁽⁵⁾ Πηγή: Έκθεση της WWF — http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_french_lr.pdf

2.3 Νομικές βάσεις

2.3.1 Η Σύμβαση της Ουάσιγκτον (Σύμβαση CITES) ρυθμίζει από το 1973 την εμπορία όσον αφορά την εξαγωγή, την επανεξαγωγή, την εισαγωγή, τη διαμετακόμιση και τη μεταφόρτωση ή κατοχή για οποιονδήποτε σκοπό ορισμένων ειδών ζώων και φυτών που απειλούνται με εξαφάνιση. Η Σύμβαση CITES έχει ως στόχο τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των ζωικών και φυτικών πληθυσμών σε παγκόσμια κλίμακα.

2.3.2 Στο ψήφισμα της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του εγκλήματος και την ποινική δικαιοσύνη, της 26ης Απριλίου 2013, η εμπορία άγριων ειδών αναγνωρίζεται ως σοβαρή μορφή οργανωμένου εγκλήματος που διαπράττεται από οργανωμένα εγκληματικά κυκλώματα σε διεθνές επίπεδο.

2.3.3 Ύστερα από τη διαπίστωση ότι ορισμένες παραστρατιωτικές ομάδες χρησιμοποιούν την παράνομη εμπορία άγριων ειδών για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους, ο Γενικός Γραμματέας (έκθεση S/2013/297) και το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (ψήφισμα 2013/2121) αναγνώρισαν ότι η λαθροθηρία και η παράνομη εμπορία άγριων ειδών αποτελούν παράγοντες όξυνσης της αστάθειας στην υποσαχάρια Αφρική και συνιστούν απειλή για την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή. Εξάλλου, τον Ιανουάριο του 2014 το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε για πρώτη φορά κυρώσεις εναντίον όσων εμπλέκονται στη διακίνηση των άγριων ειδών στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία.

2.3.4 Τον Ιούνιο του 2013 οι ηγέτες των χωρών της G8 δεσμεύτηκαν και έλαβαν μέτρα για την αντιμετώπιση της παράνομης εμπορίας των απειλούμενων και προστατευόμενων ειδών και την παροχή πολιτικής και οικονομικής στήριξης στον περιφερειακό και διεθνή έλεγχο των συνόρων με στόχο την αντιμετώπιση των φαινομένων της διαφθοράς και του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος.

2.3.5 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με το ψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου 2014 (2013/2747 (INI)), κάλεσε την Επιτροπή να καταρτίσει ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ με στόχο τον έλεγχο της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, στο οποίο θα καθορίζονται αναλυτικά τα χρονοδιαγράμματα και οι στόχοι μιας στρατηγικής παρέμβασης τόσο στο εσωτερικό των κρατών μελών όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.3.6 Στη Διακήρυξη του Λονδίνου⁽⁶⁾, τον Φεβρουάριο του 2014, καθορίστηκαν νέοι και πιο φιλόδοξοι στόχοι για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, όπως η τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τη συμπερίληψη της λαθροθηρίας και της παράνομης εμπορίας άγριων ζώων μεταξύ των «σοβαρών εγκλημάτων», η μη χρήση απειλούμενων ειδών, η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας και ο συντονισμός των «δικτύων καταπολέμησης της εμπορίας άγριων ειδών»⁽⁷⁾.

2.3.7 Η τελική δήλωση της συνόδου κορυφής ΕΕ-Αφρικής που πραγματοποιήθηκε στις 2—3 Απριλίου 2014 προβλέπει την ανάληψη κοινών δράσεων για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης εμπορίας άγριων ζώων.

3. Απαντήσεις στα ερωτήματα της διαβούλευσης

3.1 Είναι επαρκές το υφιστάμενο πολιτικό και νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών;

3.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο στις χώρες της ΕΕ δεν είναι ακόμα επαρκές για την αποτελεσματική καταπολέμηση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων, λόγω, μεταξύ άλλων, των μικρών προβλεπόμενων ποινών.

3.2 Θα πρέπει η ΕΕ να βελτιώσει την προσέγγισή της όσον αφορά την εμπορία άγριων ειδών μέσω της εκπόνησης νέου σχεδίου δράσης της ΕΕ, όπως ζητεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο;

3.2.1 Σε διεθνές επίπεδο, πρέπει να θεσπιστεί μια δεσμευτική νομοθεσία για τα κράτη μέλη που θα περιλαμβάνει ενιαία κριτήρια για τον αποτελεσματικό έλεγχο και εποπτεία μέσω, μεταξύ άλλων, της συμμόρφωσης προς τους ειδικούς κανόνες για την ποινική προστασία των άγριων ειδών στο φυσικό περιβάλλον.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την υιοθέτηση ενός σχεδίου δράσης παρόμοιου με εκείνα που έχουν ήδη θεσπιστεί για άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, όπως η παράνομη διακίνηση όπλων και ανθρωπών.

⁽⁶⁾ Υπεγράφη από αρχηγούς κρατών, υπουργούς και εκπρόσωπους 46 χωρών στο πλαίσιο της διάσκεψης για την παράνομη εμπορία άγριων ειδών (12- 13 Φεβρουαρίου 2014).

⁽⁷⁾ Τα δίκτυα για την καταπολέμηση της εμπορίας άγριων ειδών (δίκτυα επιβολής της νομοθεσίας για τα άγρια είδη) αποτελούν διακυβερνητικές περιφερειακές πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με το θέμα: http://www.cites.org/eng/news/pr/2013/20130307_wen.php

3.3 Πώς θα μπορούσε η ΕΕ να αυξήσει την πολιτική δέσμευση σε όλα τα επίπεδα υπέρ της καταπολέμησης της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών; Ποια διπλωματικά μέσα θα ήταν τα πλέον κατάλληλα για τη διασφάλιση της συνεκτικότητας μεταξύ των διαφόρων διεθνών πρωτοβουλιών;

3.3.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την μεγάλη συνδρομή σε διπλωματικό επίπεδο των χωρών που θίγονται από την παράνομη εμπορία άγριων ζώων και φυτών (ιδίως των χωρών προέλευσης, διαμετακόμισης και τελικής αγοράς), πράγμα που οδήγησε στην πρόσφατη υπογραφή κοινών δηλώσεων προθέσεων για την ανάληψη αποφασιστικών και άμεσων πρωτοβουλιών με στόχο την εξάλειψη της προσφοράς και της ζήτησης προϊόντων που προέρχονται από απειλούμενα είδη ⁽⁸⁾. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η διεθνής κοινότητα θα υιοθετήσει δράσεις που θα σταματήσουν τη διάθεση προστατευόμενων ειδών στην αγορά παράνομων προϊόντων, θα διασφαλίσουν την εφαρμογή ενός κοινού και σταθερού νομοθετικού πλαισίου και θα προωθήσουν τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων με τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων.

3.3.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να προωθήσει μια παγκόσμια στρατηγική για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, με βάση τον επαναπροσδιορισμό των στόχων των Ηνωμένων Εθνών για την περίοδο μετά το 2015.

3.4 Σε ποια μέσα σε διεθνές επίπεδο θα πρέπει να εστιάσει η ΕΕ ώστε να βελτιωθεί η επιβολή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών και για την ενίσχυση της διακυβέρνησης;

3.4.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα τελωνεία αποτελούν τα πλέον κατάλληλα σημεία για την παρακολούθηση, τον εντοπισμό και τον έλεγχο της παράνομης εμπορίας με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, μέσω του συντονισμού των εθνικών αρχών που λειτουργούν με ενιαία πρότυπα, μεθόδους και στόχους. Θα ήταν σκόπιμο η ΕΕ να αναλάβει πρωτοβουλίες για τη διευκόλυνση της συνεργασίας και του συντονισμού των δραστηριοτήτων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών προκειμένου να υπάρξει εναρμόνιση των δραστηριοτήτων και των συμπεριφορών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής στήριξης στις νέες χώρες εταίρους (π.χ. προσωρινή καθοδήγηση).

3.4.2 Το νέο πλαίσιο του παράνομου εμπορίου αντιπροσωπεύεται από το ηλεκτρονικό εμπόριο που φιλτράρεται με δυσκολία, με κίνδυνο να βλάψει ακόμη και τις μορφές του νόμιμου εμπορίου. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ορισμένες ορθές πρακτικές, όπως το μνημόνιο συμφωνίας, που υπογράφηκε μεταξύ του ιταλικού Σώματος Προστασίας Δασών και των δύο μεγαλύτερων διαδικτυακών πωλών διαφήμισης («αγγελίες eBay» και «Subito.it»), το οποίο προβλέπει την εισαγωγή περισσότερων πληροφοριών προς όφελος των καταναλωτών, καθώς και τη δυνατότητα έγκαιρης διαγραφής καταχωρίσεων που θεωρούνται ύποπτες. Το μνημόνιο προβλέπει επίσης τον έλεγχο των καταχωρίσεων μέσω «φίλτρων» που επιτρέπουν μόνο τη δημοσίευση αγγελιών που εξασφαλίζουν την ιγνηλασιμότητα των προς πώληση ειδών.

3.4.3 Όσον αφορά τις διεθνείς δραστηριότητες, στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών που συνάπτονται με τρίτες χώρες πρέπει να γίνεται αναφορά στις πολυμερείς περιβαλλοντικές και εμπορικές συμφωνίες των τομέων της δασοκομίας και της αλιείας. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η επίτευξη των στόχων της CITES για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας, βάσει της οποίας τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ορισμένων ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση.

3.4.4 Το κύρος των συμμετεχόντων στη διεθνή κοινοπραξία για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας σε βάρος άγριων ειδών (ICWC) ⁽⁹⁾, η οποία απαρτίζεται, μεταξύ άλλων, από τη CITES, την Interpol, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), την Παγκόσμια Τράπεζα και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων, μπορεί να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση των όρων εφαρμογής των κανόνων και της τήρησης των διατάξεων των συμφωνιών για τον έλεγχο της εμπορίας άγριων ειδών. Η κοινοπραξία θα πρέπει να αξιοποιήσει τους καλύτερους ευρωπαϊούς επαγγελματίες για τη διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών, την παροχή συνδρομής στις αρμόδιες εθνικές αρχές και —πράγμα εξίσου σημαντικό— την κατάρτιση των αρμοδίων για τον έλεγχο αξιωματούχων υπαλλήλων.

3.4.5 Η καθιέρωση και η ενίσχυση του κράτους δικαίου στις χώρες προέλευσης των άγριων ειδών, σε συνδυασμό με την καταπολέμηση της διαφθοράς, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εξάλειψη της εμπορίας των άγριων ειδών. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ ζητεί την άμεση δέσμευση της ΕΕ, μεταξύ άλλων και σε οικονομικό επίπεδο, προκειμένου να συσταθεί μια εξεταστική και δικαστική αρχή η οποία θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των τοπικών αρχών.

⁽⁸⁾ Διακήρυξη του Λονδίνου της 14ης Φεβρουαρίου 2014

⁽⁹⁾ International Consortium on Combating Wildlife Crime

3.5 Ποια μέσα είναι τα πλέον κατάλληλα ώστε να αναλάβει η ΕΕ δράση για την αντιμετώπιση της ζήτησης σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο για παράνομα προϊόντα άγριων ειδών; Ποιον ρόλο θα μπορούσαν να διαδραματίσουν εν προκειμένω η κοινωνία των πολιτών και ο ιδιωτικός τομέας;

3.5.1 Για την επιτυχή καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών οι παρεμβάσεις πρέπει να υλοποιηθούν σε δύο επίπεδα: μείωση της προσφοράς μέσω στρατηγικών αποτροπής και καταπολέμησης της απάτης, και μείωση της ζήτησης. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ενεργό και συνειδητή συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των καταναλωτών.

3.5.2 Όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη του Λονδίνου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι είναι αναγκαίο να ληφθούν ειδικά μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο ιδιωτικός τομέας θα ενεργεί υπεύθυνα, προσβλέποντας στην εφαρμογή ενός συστήματος επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας το οποίο θα διασφαλίζει τη νομιμότητα και την αειφορία (σε οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο και σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων) της εμπορίας άγριας ειδών. Σε αυτό το πλαίσιο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημεία αναφοράς τα υφιστάμενα και ισχύοντα σήμερα συστήματα για την εμπορία χαβιαριού και τροπικής ξυλείας⁽¹⁰⁾.

3.5.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξίσου απαραίτητη την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και των καταναλωτών σχετικά με τη σοβαρή περιβαλλοντική ζημία που προκαλείται από την παράνομη εμπορία και τις επιπτώσεις της στις μελλοντικές γενιές. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόθεσή της να προωθήσει τις πρωτοβουλίες που θα μπορούσε να αναλάβει η ΕΕ τόσο σε επίπεδο ιδρυμάτων (σχολεία, μουσεία...), όσο και μέσω δικτύων, διαλέξεων, διαφημίσεων, ντοκιμαντέρ, εντός και εκτός της Ένωσης με την αξιοποίηση του δικτύου των οικονομικών και κοινωνικών φορέων ΕΕ-Αφρικής που έχει συσταθεί στην ΕΟΚΕ.

3.6 Πώς μπορεί η ΕΕ να αυξήσει την προστιθέμενη αξία για την αντιμετώπιση των πτυχών ειρήνης και ασφάλειας της εμπορίας άγριων ειδών;

3.6.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ιδιαίτερη προσοχή στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να δοθεί σε εκείνα τα είδη που, λόγω της υψηλής αξίας τους, προσελκύουν το ενδιαφέρον του οργανωμένου εγκλήματος, με αποτέλεσμα να απειλείται η εσωτερική ασφάλεια ή ακόμη και η παγκόσμια ειρήνη. Θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τη λήψη κατάλληλων μέτρων σε ενωσιακό και σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της συνεργασίας με την Ευροπόλ, την Ιντερπόλ, άλλους οργανισμούς και φόρουμ, καθώς και τις κυριότερες χώρες που θίγονται από αυτό το πρόβλημα.

3.6.2 Η ΕΟΚΕ δεν υποτιμά το γεγονός ότι οι πρόσφατες παγκόσμιες επιδημίες, όπως ο ιός της γρίπης των πουλερικών H5N1 και ο ιός SARS, αποτελούν έμμεση συνέπεια της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών. Για τον λόγο αυτόν, τα προαναφερθέντα συστήματα επισημάνσης και ιχνηλασιμότητας, σε συνδυασμό με έναν κατάλληλο κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό μηχανισμό ελέγχου, μπορούν να λειτουργήσουν ανασταλτικά για την εμφάνιση και εξάπλωσή τους σε παγκόσμια κλίμακα.

3.7 Πώς θα μπορούσαν τα μέσα συνεργασίας της ΕΕ να υποστηρίξουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο την ενίσχυση των ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών για διατήρηση των άγριων ειδών και για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας άγριων ειδών;

3.7.1 Πρωτοβουλίες διεθνούς συνεργασίας στο ευρύτερο πλαίσιο των εμπορικών συμφωνιών ή/και των συμφωνιών σύμπραξης με τρίτες χώρες, ενδέχεται να συμβάλουν σημαντικά στην εξάλειψη της εμπορίας άγριων ειδών.

3.7.2 Οι ΜΚΟ μπορούν επίσης να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στις εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την υποστήριξη των πολιτικών που αποσκοπούν στη μείωση της προσφοράς, καθώς θεωρούνται ο συνδετικός κρίκος μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των ενδιαφερόμενων πληθυσμών.

3.7.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη προσφοράς νέων και καλύτερων ευκαιριών ανάπτυξης και βιώσιμης απασχόλησης στους πολίτες των τρίτων χωρών που ασχολούνται με την παράνομη εμπορία άγριων ειδών, χάρη στη μετατροπή των παράνομων δραστηριοτήτων σε νόμιμες δραστηριότητες, όπως είναι ο υπεύθυνος τουρισμός⁽¹¹⁾.

3.8 Ποια μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν ώστε να βελτιωθούν τα δεδομένα σχετικά με την εγκληματικότητα εις βάρος άγριων ειδών στην ΕΕ, ώστε να διασφαλισθεί αποτελεσματικότερη στοχοθέτηση της χάραξης πολιτικών;

3.8.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η συγκέντρωση, η σύνθεση και η ανάλυση πληροφοριών σχετικά με εγκληματικά φαινόμενα (βάση δεδομένων) από διεθνείς οργανισμούς ασφαλείας (Ευροπόλ, Ιντερπόλ, UNODC) μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση των στρατηγικών του οργανωμένου εγκλήματος και στην αποτροπή ανάλογων δραστηριοτήτων.

⁽¹⁰⁾ Βάσει της CITES υφίσταται ένα παγκόσμιο σύστημα επισημάνσης για την ταυτοποίηση του χαβιαριού, η εισαγωγή του οποίου επιτρέπεται μόνο με κατάλληλη άδεια από τις αρμόδιες αρχές (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Όσον αφορά το εμπόριο στον δασικό τομέα, η ευρωπαϊκή νομοθεσία υποστηρίζει τον στόχο για αποθάρρυνση της εμπορίας τροπικής ξυλείας υποστηρίζοντας την εφαρμογή των εθνικών συστημάτων ιχνηλασιμότητας που θα ενισχύσουν τη διακυβέρνηση των χωρών-εταίρων. Από τον Μάρτιο 2013, η ΕΕ απαγορεύει την εισαγωγή ξυλείας και προϊόντων ξυλείας από οποιαδήποτε χώρα του κόσμου εφόσον τα συγκεκριμένα προϊόντα προέρχονται από παράνομη υλοτομία και καλεί τις εθνικές αρχές των κρατών μελών να ελέγχουν και, εάν είναι απαραίτητο, να τιμωρούν όσους εμπορεύονται ξυλεία αμφισβητούμενης προέλευσης.

⁽¹¹⁾ Ο υπεύθυνος τουρισμός αποτελεί μια προσέγγιση που προβλέπει τόσο τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο αναπτύσσεται η συγκεκριμένη δραστηριότητα όσο και την επιβίωση των πληθυσμών υποδοχής διασφαλίζοντας την προστασία μιας βασικής πηγής εισοδήματος για τους ίδιους. Ο υπεύθυνος τουρισμός ή ο οικολογικός τουρισμός θα βοηθήσει πολλές χώρες να εξέλθουν από τη φτώχεια, πολλές οικογένειες να επιβιώσουν, ενώ παράλληλα θα προστατεύει τη φύση και τα ζώα.

3.8.2 Στο πλαίσιο αυτό, το TRAFFIC ⁽¹²⁾ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ευαισθητοποιώντας τη διεθνή κοινότητα και υποστηρίζοντας την κοινοποίηση δεδομένων και πληροφοριών για την παράνομη εμπορία σε όλες τις αρμόδιες αρχές και φορείς.

3.9 Ποια μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν για την ενίσχυση της επιβολής του νόμου κατά της εμπορίας άγριων ειδών από τις περιβαλλοντικές αρχές, τις αστυνομικές, τελωνειακές και δικαστικές υπηρεσίες στα κράτη μέλη και για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ αυτών των αρχών; Πώς θα μπορούσε να αυξηθεί η επίγνωση της κατάστασης από το δικαστικό σώμα;

3.9.1 Δεδομένου ότι τα περιβαλλοντικά εγκλήματα συνδέονται στενά με τη διαφθορά και τις ροές παράνομου χρήματος, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να συμπεριληφθεί η εμπορία άγριων ειδών στον κατάλογο εγκλημάτων που εμπίπτουν στα μέτρα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και κατά της διαφθοράς. Ως εκ τούτου, υποστηρίζει την εφαρμογή κατευθυντηρίων γραμμών που θα προβλέπουν τη χρήση ειδικά σχεδιασμένων χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. μέτρα δέουσας επιμέλειας) με στόχο την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση των συναλλαγών σε ενωσιακό και διεθνές επίπεδο.

3.9.2 Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων κυρίως για την καταπολέμηση των παρανόμων δραστηριοτήτων που διαχειρίζεται το διεθνές οργανωμένο έγκλημα. Για τον σκοπό αυτόν, οι κανόνες που θεσπίζει η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η παράνομη εμπορία άγριων ειδών συμπεριλαμβάνεται από τα κράτη μέλη μεταξύ των «σοβαρών εγκλημάτων» που τιμωρούνται με μέγιστη ποινή τουλάχιστον τετραετούς κάθειρξης.

3.9.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σημαντικό να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση όλων των αρχών που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, μέσω της κατάλληλης κατάρτισης τόσο των φορέων ελέγχου όσο και των αρμόδιων δικαστικών αρχών. Οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο νέων διαδικασιών συντονισμού μεταξύ των εθνικών αρχών της ΕΕ, με τη συμμετοχή, όπου είναι δυνατόν, και τρίτων χωρών.

3.10 Πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα τα υφιστάμενα μέσα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών με σκοπό την αντιμετώπιση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών; Ποια πρόσθετα μέτρα θα μπορούσαν να προβλεφθούν, π.χ. όσον αφορά τις κυρώσεις; Ποια θα μπορούσε να είναι εν προκειμένω η συνεισφορά της Eurojust και της Eurojust;

Θα ήταν ευχής έργον τα εγκλήματα αυτά να αποτελέσουν προτεραιότητα για την Eurojust και να υπάρξει στρατηγικός συντονισμός των αστυνομικών αρχών των κρατών μελών, όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την αποτελεσματική καταπολέμηση των εγκλημάτων τόσο της παγίδευσης, της συγκέντρωσης, της κατοχής, της εμπορίας και της διάθεσης στην αγορά προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας, όσο και της εμπορίας και παράνομης διακίνησης μερών και παραγώγων προϊόντων των συγκεκριμένων ειδών.

Βρυξέλλες, 5 Ιουνίου 2014.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹²⁾ <http://www.traffic.org/>